

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת נח • ג' במרחשוון התשע"ט

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

אירטד

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת השבוע
הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

צעירי
אגודת חב"ד
חב"ד
כל הלב לכל אחד

עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת. אולם אם נזכר אחר מנחת ערב שבת, לא יתפלל בערבית של שבת שתיים. המסופק אם שאל 'טל ומטר', עד מלאות שלושים יום מהיום¹² [השנה - עד ערבית אור לח' כסלו ולא עד בכלל], דינו כמי ששכח לאומר¹³.

יום חמישי

ט' במרחשוון

תענית חמישי.

12 אף הש"ץ אינו מוחזק עד ל' יום, ראה לקט ציונים והערות לשו"ע אדמו"ר סי' קיד ס"ו י.
13 על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"י, שערייתשובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות השולחן סי' כא ס"ו.

"רצה", חוזר ל"ברך עלינו" (ורק אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים' או 'שים שלום' יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו"). אם נזכר לאחר שסיים את "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה, ואינו אומר "ה' שפתי תפתח", ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ במקום זה¹¹.

שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה

11 בשערייתשובה שם כ' מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א שכאשר חוזר לראש התפילה א"צ לומר אד' שפתי תפתח (ובערוך השולחן ס"ח תמה ע"ז, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה, ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו). ובקצות השולחן סי' כא בבדיהשולחן ס"ק ה' כ' שאם סיים תפילתו וחוזר לראש ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מאד' שפתי תפתח. אבל להלן בבדיהשולחן ס"ו ס' עח הביא את דברי הריטב"א הנ"ל, ונשאר בצ"ע.

מידי ערב נערכות
הכשרות מטבחים
ברחבי הארץ
על ידי פעילי
'מבצע כשרות'

חסיד חב"ד! אנו זקוקים לך,
בכדי שנוכל לתת מענה
לכל בקשה

בוא ליטול
חלק פעיל
ב'מבצע
כשרות!'

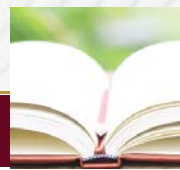
חב"ד
צעירי
אגודת חב"ד
אגף המבצעים

לפרטים והצטרפות:
053-330-9419 יענקי

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שלישי ז' במרחשוון

יום שני בלילה - אור ליום שלישי, בתפילת ערבית מתחילים בארץ-ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים⁵. בן ארץ-ישראל הנמצא בחוץ-לארץ ובן חו"ל הנמצא בארץ-ישראל - כל אחד מהם ישאל ככני הארץ שנמצא בה⁶. אם התחיל לשאול בארץ-ישראל בז' במרחשוון ואחר-כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול ככני ארץ-ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור - ישאל בחזרת-הש"ץ ככני חו"ל⁷.

אין מפסיקים להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה-עשרה⁸.

שכח 'טל ומטר' ונזכר בתוך הברכה, קודם ה"ה" של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר. נזכר אחר שאמר ה"ה" שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם תקע בשופר¹⁰. נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע". שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה, יסיים החתימה ויאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל

5 שו"ע אדמו"ה ז"ל סי' קיז ס"א.

6 והעיר על כך הרבי (שערי הלכה ומנהג אורח ח"א סי' ע. 'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 81): "צע"ג מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר בשומע תפילה: כיחיד. ויש לעיין בברכיינוסף, ואינו תחת-ידי" (ב'התקשרות' שם צוין גם לסי' אשי ישראל על ה' תפילה, פכ"ג סל"ז, וש"נ).

7 קצות-השולחן סי' כא ס"י.

8 לוח כולל-חב"ד. וע"פ ההנהגה בראש-חודש (ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל-חומר ממנה) יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור. ואכן מסר הרה"ח ר"ל ש' גרונר, שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת טל ומטר.

9 מכאן ואילך עליפי שו"ע אדמו"ה ז"ל סי' קיז ס"ד, דברי הגרא"ח נאה, והסיכום שב'התקשרות' גיליון ת"ת, וש"נ.

10 קצות-השולחן סי' כא ס"ט, דלא כערך-השולחן סי' קיז ס"ו.

שבת קודש פרשת נח ד' במרחשוון

הפטרה: "רני עקרה... אמר מרחמך ה'" (ישעיה נד, א"י)¹.

בימינו אלה אין מכריזים ומברכים תענית בה"ב (ראה להלן).

בקריאת התורה בפרשת 'לך-לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד "והכנעני אז בארץ"; ולישראל: "וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגללך"².

יום שני ו' במרחשוון

תענית 'שני' קמא. בימינו אלה, אין נוהגים בתעניות בה"ב³, גם (ואדרכה - בעיקר) בחוגי החסידים. כמובן, הנוהגים להתענות - ימשיכו במנהגם הטוב, ואין להתיר להם אלא לצורך, כמו חולשת בריאות הגוף; אך חובת הכול היא להוסיף בימי רצון' אלו בקו השמחה בגלוי, ב"פיקודי ה' ישרים, משמחי לב"⁴.

1 ספר-המנהגים עמ' 23. לוח כולל-חב"ד.

2 ספר-המנהגים עמ' 41. לוח כולל-חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א ס"ו ס"ח קלח. ועיין שערי אפרים שער ז ס"ז ונו"כ).

3 במדינות אשכנז נהגו להתענות בימי שני וחמישי ושני שאחרי המועדים פסח וסוכות, לפי שחוששים שמא מתוך משתה ושמחת המועד באו לידי עבירה. והיו ממתנינים עד שייצאו חודשי ניסן ותשרי (טושו"ע ושו"ע אדמו"ה ז"ל סי' תצב). נהגו לברך את המתענים בשבת שלפני-כן, אבל אין מברכים אותם בשבת-מברכים-החודש, וגם לא בשבת ר"ח אייר או מרחשוון (שו"ע רבינו שם ס"ד).

4 'התועדות' תשמ"ח ח"ג עמ' 852 ואילך, וראה שם ביאור טעמו של דבר - אם כי הרבי נשיא דורנו בעצמו הקפיד להתענות בתעניות אלו, ובחודש אייר תשמ"ח אף אמר בכל הצומות 'דברי כיבושין', שמהם נעתק האמור בפנים.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' במרחשוון ה'תשע"ט - י' במרחשוון ה'תשע"ט

יום	יום בחדש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' במרחשוון	הל' שבת פרק טו-יז.	הל' תרומות פרק ו.	מל"ת שכב.
ש"ק	ד' במרחשוון	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ת שכא.
א'	ה' במרחשוון	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ת שכא.
ב'	ו' במרחשוון	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.
ג'	ז' במרחשוון	פרק כז-כט.	פרק י.	מ"ע קנה.
ד'	ח' במרחשוון	פרק ל. הלכות עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ה'	ט' במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק יב.	מל"ת שכ.
ו'	י' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק יג.	מל"ת שכא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	הכוכבים צאת
	120 לפני הזריחה	72 לפני הזריחה						
ו', ג' במרחשוון	4.43	5.30	6.49	9.30	12.27	12.57	6.12.3	6.37
ש"ק, ד' במרחשוון	4.44	5.31	6.50	9.30	12.27	12.57	6.11.1	6.35
א', ה' במרחשוון	4.44	5.31	6.50	9.30	12.27	12.57	6.09.9	6.34
ב', ו' במרחשוון	4.45	5.32	6.51	9.30	12.26	12.56	6.08.7	6.33
ג', ז' במרחשוון	4.46	5.33	6.52	9.30	12.26	12.56	6.07.6	6.32
ד', ח' במרחשוון	4.47	5.33	6.52	9.31	12.26	12.56	6.06.4	6.31
ה', ט' במרחשוון	4.47	5.34	6.53	9.31	12.26	12.56	6.05.3	6.30
ו', י' במרחשוון	4.48	5.35	6.54	9.31	12.26	12.56	6.04.2	6.29

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.

*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
נח	5:35	6:46	5:50	6:48	5:41	6:47	5:53	6:49
לך-לך	5:27	6:39	5:42	6:40	5:32	6:39	5:45	6:41

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקיביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מול: המרכז לעדרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03 9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN-07937474

להציל את העולם בשלוש דרכים

לא זו בלבד שהעולם לא הפריע לנח בבניית התיבה, אלא הצילו על-ידי בניית התיבה והניסיון לעורר את אנשי דורו לתשובה, ועל-ידי הצלת מיני בעלי-החיים בתוכה. הסדר המופתי ששרר בתיבה הוא מעין והכנה לצפוי לעתיד לבוא. העולם אינו יכול להפריע לעבודתו הרוחנית של יהודי, ובכוחו לרומם את העולם ולפעול בו עליוי גדול ביותר. משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כלומר: בעבודתו של נח רואים ג' פרטים: א) מצב העולם, שהיה בתכלית הירידה, לא הפריע לעבודתו של נח, ב) בעולם ירוד כזה פעל נח את קיום והצלת העולם, ג) לא רק שפעל את קיום והצלת העולם, אלא פעל בו עליוי גדול יותר, כדלקמן בארוכה.

ומזה למדים הוראה בעבודת כלי-אחד-ואחת מישראל, בנוגע לכל ג' פרטים הנ"ל, כדלקמן. ובהקדם ביאור הקשר דנה עם בני ישראל - על-פי המבואר בדרושי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע⁵ בעניין "וגם את נח באהבה זכרת" כמו שכתוב⁷ "ויזכור אלקים את נח גו" שאומרים בפסוקי זכרונות דר"ה, שהזכרון דנה קשור הוא "מצד האהבה פנימית והעצמית... מצד עצם מעלת נש"י כו". כלומר: אף שמנח יצאו כל שבעים אומות העולם - מכל מקום, הפנימיות דנה קשורה עם בני ישראל דווקא, "אתה בחרתנו מכל העמים", ולכן, מעניינו של נח יש הוראה ולימוד בעבודת כלי-אחד-ואחת מישראל.

א בפרשת נח מסופר אודות דורו של נח שהיה בתכלית הירידה ושפל המצב שאין למטה ממנו, ובלשון הכתוב: "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ", ועד כדי כך שלא הייתה ברירה (כביכול) אלא להשחית את כל היקום. ואף-על-פי-כן, לא הפריע הדבר לעבודתו של נח, ובלשון הכתוב²: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו", היינו, למרות היותו בדור ירוד ביותר ("בדורותיו") היה במעמד ומצב ד"צדיק תמים"³, וכן כאשר כל דורו נשטף במי המבול - לא הזיק הדבר לנח כלל. שהרי הוא וכן בני ביתו נכנסו לתיבה וניצלו ממי המבול, ולא עוד אלא שפעל את הצלת כל העולם כולו - על-ידי-זה שהכניס עמו לתיבה מכל סוגי הנבראים שבכל העולם כולו, ויתירה מזו - על-ידי-זה נעשה קיום העולם מחדש, בלשון חז"ל: "עולם חדש ראה", באופן נעלה יותר ממה שהיה לפני המבול, כדלקמן.

1 פרשתנו ו, יב.
2 ריש פרשתנו (שם, ט).
3 ראה פרש"י על הפסוק.
4 בראשית רבה פרשה ל', ח. ילקוט שמעוני פרשתנו רמז מט.

5 המשך תער"ב חלק א' פרק ר"א.
6 תפילת מוסף דראש השנה.
7 פרשתנו ח, א.

טרדות הפרנסה

ב"ה, ו' אייר תשי"ב
ברוקלין.
שלום וברכה!

...מה שכותב במכתבו שיש לו שברון לב מהמצב שהוא שרוי בו וכנראה כוונתו למצו בענין פרנסה גשמיית, הנה נפלאתי עליו במאד מאד כי אחרי שראה הוא וזוגתו שיחיו וכל אלו הנמצאים בסביבתו נפלאות השי"ת במשך השנים שעברו וכן כאו"א מאתנו משארית הפליטה אשר הצילנו השי"ת בדרך נפלאה, כי לא מרובכם כו' הנה אחכ"ז אין מקום להיות בשברון לב ובפרט שנמצא עתה לפ"ע זמן קצר במדינה חדשה, ונכון יהי' לבו בטוח בהזן ומפרנס לכל אשר ימציא לו פרנסתו בעתו ובזמנו, ואז יתמה על עצמו מה שהי' נדמה לו שיש ממה להיות בשברון לב אף שלא הי' אלא ענין עובר וכו', ויהי' מהשי"ת אשר יאחז בדרך הבעש"ט עפה"פ עבדו את ה' בשמחה, והיינו שאפילו בענין עבודת ה' דבכל דרכיך דעהו (רמב"ם הלכות דעות פ"ג, וטושו"ע סימן רל"א) הרי גם עבודה זו צריכה להיות בשמחה, ובמשך הזמן מובטחני ששמחה זו תהי' אצלו לא בדרך קבלת עול אלא שגם בשכלו יונח ויוקלט הענין שיש ממה להיות שמח לא רק מצד נפש האלקית כ"א אפילו מצד הגוף ונה"ב. בברכה להסתדרות טובה בגו"ר.

(אגרות קודש כרך ו' עמ' כט)

ב"ה, כ"ב מ"ח, תשי"ח, ברוקלין. שלום וברכה!
במענה למכתבו מט"ז מ"ח והקודמו, מובן שאין דעתי נוחה כלל מהנראה מבין שיטות מכתבו, שמפני העדר שימת לב הדרושה בעניני פרנסתו, יש איזה פגם בהסחורה שלו, ומלבד הענין דבל תשחית, שגם זהו אזהרתו של הקב"ה כמו שאר המצוות, הנה נוסף באלו המפרישים מהריוח שלהם סכומים נכונים לצדקה שהנ"ל נוגע גם בענין הצדקה, ואמת נכון דיוק תורת החסידות, יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ולא יגיעת הראש, שכח ההתבוננות העמוקה צריך להיות בענינים רוחניים ולא בהנ"ל, אבל פשוט שעשי' בעניני פרנסה שעלי' נאמר וברכך

ה' אלקיך בכל אשר תעשה, אי אפשר שתעשה בעינים סגורות ובכף יד בלבד, כי צריך שעכ"פ שכל המעשי, ז.א. העשי' באופן שתתאים למטרת העשי', ותקוטי שעכ"פ להבא ילך בדרך התורה גם בזה, ז.א. שבעניני פרנסה יעשה בזה באופן שגם ע"פ הטבע יצליח, ואז נתן השי"ת ברכתו גם למעלה מהטבע, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל...
בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

(אגרות קודש כרך ט"ז עמ' פח)

...במ"ש הטעם בהנוגע להתננם בנם... שי' להמשיך בזה כיון שדחוק מחובות וכו' וכו', אף שהמחמתנים אומרים שמצדם אין כל מניעה, ואינו יודע מה לעשות בזה.

הנה תמי' ופליאה, שהרי ידוע מרז"ל ומבואר בלקו"ת סוף פ' ברכה דנותנים פרנסה לאיש בשביל אשתו, וא"כ - אפשר מה שדחוק הוא מפני שעדיין לא נתחתן, והטענה דאין בגדים מתאימים וכו', מובן עד כמה מגוכחת היא בענין עיקרי כהנ"ל, ושנוגע לכל החיים כולם כחתונה, ואפילו אם הי' ברור שיש מלעיגיגים, הנה התחלת כל הד' חלקי שו"ע הוא שאל יבוש וכו'. ובפרט שזהו ענין מדומה, שאין מלעיגיגים עד"ז אפילו בארצוה"ב ששם להן בכל העולם שכן הכסף תופס מקום ביותר, וכמה מבני ישראל כאן, ואפילו אלו שלא נתחנכו בבית חסידותי ודתמימים, מתחנתים ע"מ אח"כ ללמוד בכולל כמה שנים בהסכמת שניהם של החתן והכלה, אף שחיים חיי דוחק. עאכו"כ כשהמדובר בבנו של תמימים וכו' וכו'. ולפלא שאפילו בדבר פשוט כזה צריך לשאול מעבר לים, וכשעונים בזה - ספק אם יועילו הדברים ואם יפעלו פעולתם. ופלא עוד יותר - שכנראה אצל ההורים טעמים הנ"ל תופסים מקום לא פחות מאשר אצל הבן. האפשרי כי יסופר? ובמ"ש שאומר למה למהר, מובן תמיהת טענה זו, ועוד יותר מהנ"ל, שהרי ידע אינש בנפשי'. וכדיוע מאמרי רז"ל בזה, וק"ל.

(אגרות קודש כרך טז עמ' קיד)

ביאור עניין הא' – שמצב העולם לא הפריע לעבודתו של נח:

לכל לראש – עובדת היותו "צדיק תמים", וזאת – למרות המצב שהיה "בדורותיו".

ועניין זה מודגש באופן כניסתו של נח לתיבה, בניגוד לרצונם של בני דורו – כמובא בפרש"י⁸ "שהיו בני דורו אומרים אילו אנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוברין אותה והורגין אותה, אמר הקב"ה הריני מכניסו לעיני כולם" (בעצם היום הזה), ונראה דבר מי יקום:

כאשר בני דורו של נח ראו שהמבול אכן מתחיל, ונח מתכוון להיכנס לתיבה כדי להינצל ממי המבול – הייתה כוונתם למנוע אותו מכניסה לתיבה. וזאת – לא מצד "רשעות", אלא מפני שחשבו שעל-ידיזיה ינצלו גם הם, ובפשטות: הם ידעו והבינו שמכיוון שהקב"ה רוצה להציל את נח מעונש המבול – בוודאי לא יניח הקב"ה שהמבול יפגע בנח. ולכן, חשבו הם, כאשר לא יניחו לנח להיכנס לתיבה – לא תהיה להקב"ה ברירה אלא לעצור את המבול!... ומטעם זה רצו למנוע אותו להיכנס לתיבה – בידעם שעניין זה נוגע בנפשם.

ואף-על-פי-כן, כל התנגדותם לא הועילה ולא כלום, ואדרבה: "בעצם היום הזה בא נח גו' אל התיבה", "אמר הקב"ה, אני מכניסו לעיני כולם, ונראה דבר מי יקום!"

נקל לתאר את מצב הדברים באותה שעה:

בני דורו של נח עומדים מן הצד, רטובים עד לשד עצמותם ממי המבול שכבר התחילו לרדת על הארץ [שהרי נח "לא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים"⁹], ולנגד עיניהם ניצבת "תיבה" שבה אמורים להיכנס נח ובניו כדי להינצל ממי המבול, וכל מאמציהם למנוע זאת – עולים בתוהו!

ולא עוד אלא שהם רואים שיירה ארוכה של בעלי-חיים – כל סוגי בעלי-החיים שבכל העולם כולו – שהולכים בסדר מסודר, שניים שניים (וממינים הטוהורים – שבעה שבעה), כדי להיכנס אל התיבה

להינצל ממי המבול, ואילו הם – נשארים מחוץ לתיבה, ואין לאל ידם לעשות מאומה!

ביאור עניין הב' – שנה פעל את הצלת וקיום העולם:

בעניין זה ישנם שני פרטים: א) פעולתו של נח בעולם לפני בוא המבול, ב) פעולתו לקיום והצלת העולם על-ידיזיה שהכניס לתיבה את כל סוגי הנבראים שבעולם.

ועל סדר המאורעות – פעולתו בעולם לפני בוא המבול:

בניין התיבה היה במשך מאה ועשרים שנה – כמבואר טעם הדבר בפירושו רש"י¹⁰: הרבה ריות והצלה לפניו ולמה הטריחו בבנין זה? כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישוּבו".

כלומר: במשך כל ק"כ שנה דבניין התיבה הייתה עבודתו של נח – לפעול על אנשי דורו שיחזרו בתשובה.

וכאן רואים דבר נפלא ביותר – עד כמה הייתה יכולה להועיל פעולתו של נח להחזירם בתשובה:

גם לאחר שעברו ק"כ שנה ולא חזרו בתשובה, שלכן התחילו כבר לרדת מי המבול – נאמר בכתוב¹¹ "ויהי הגשם על הארץ", ומפרש רש"י: "הורידן ברחמים אם יחזרו יהיו גשמי ברכה", היינו, שאפילו ברגע האחרון (לאחרי שכבר עברו ק"כ שנה ולא חזרו בתשובה) עדיין היה יכול נח לפעול בהם שיחזרו בתשובה בשעתא חדא וברגעא חדא¹², ואז – לא זו בלבד שלא היה עונש המבול, אלא עוד זאת, גשמי המבול היו מתהפכים ל"גשמי ברכה", על-דרך ובדוגמת העניין ד"ודונות נעשו לו כזכיות"¹³ שבעבודת התשובה.

ויש להוסיף – בביאור הפלאת העניין דהפיכת מי המבול לגשמי ברכה:

10 פרשתנו שם, יד.

11 ז, יב.

12 ראה זוהר חלק א' קכט, סוף עמ' א.

13 יומא פו, ב.

שממנה יתברר אנ"ש, וכל הנלוה עליהם, בכל דבר הקשה בתורת החסידות בכלל ובספרים היוצאים לאור במשך זמן האחרון בפרט, וכמ"ש בהקדמת המערכת בקובץ חוברת א.

כמוכן יודפסו בקובץ רק אלו השאלות ותשובות שיש בהם ענין לכל קהל הקוראים.

אותן השאלות שלא יענינו אלא את היחיד יבוא המענה עליהם אם במכתב אל השואל או בקובץ במדור זה אבל בקצור.

...

בפתיחת מדור זה הנני לענות על שאלה כללית, אשר שמעתי רבים שואלים בקראם בשיחות היו"ל על ידי מערכת "אוצר החסידים" והיא:

ענין פלוני אשר בשיחה – אינו מבואר כלל.

פירוש הפסוק ומרז"ל אשר בשיחה – הלא אינו אלא צחות בעלמא ואין לו יסוד ומקור.

התשובה על זה היא: אף שהשיחות (הנדפסות), ברובם המכריע, מובנות אף לאלו שלא עסקו בתורת חסידות חב"ד, בכל זה יש בהם כמה ענינים, ובפרט מאלו שלא באו בשיחה אלא דרך אגב, אשר אי אפשר להבינם, כי אם אחרי הקדמת לימוד תורת החסידות, או, על כל פנים, ידיעת יסודי שיטה זו. ובמאמרי דא"ח או בשיחה אחרת מתבאר בודאי ענין זה כדי צרכו, כי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ברייתא דל"ב מדות טו. וע' ג"כ ירושלמי ר"ה פ"ג סוף ה"ה).

כן פירושי הכתובים ומרז"ל אשר בשיחות רובם ככולם מקורם הוא בדרז"ל, או שמיוסדים הם על המתבאר בדרז"ל בתורת הנגלה והנסתר.

...

לדוגמא הנני מביא פה אחת התמיהות ב"מאמר פליאה" (לפי דעת השואלים), אשר שאלו בקונטרס "ביקור שיקאגא" שיצא זה עתה לאור. בחרתי בשאלה זו, באשר חשבה השואלים לתמי' שאין מקום לתשובה עלי' כלל וכלל. וכאשר נוכח בזה שאפילו שאלה כזו אינה אלא מחסרון ידיעת השואלים, ולא עוד – אלא שהמאמר פליאה מקורו מפורש בדרז"ל, הרי מתמ' זו ידונו בכל שכן וקל וחומר על שאר השאלות.

"שיטת מדרש השמות"

לאחר הקדמה זו מביא הרבי את הסיפור של המקשים על דברי רבי ברוך מרדכי האמורים, ובהמשך מבאר בהרחבה את המקורות להם בליווי הרחבות וריבוי מראי מקומות. להלן נצטט 'טעימות' מהם בלבד מקוצר היריעה.

הנה שיטת מדרש השמות – לדרוש סמוכין בין משמעות השם ומהות הנקרא בשם זה – חזון נפרץ הוא בתורה-שבכתב ותורה-שבעל-פה.

ולא רק בשמות כלליים – שמות המין – השם מורה

על טבעי המין, וכמרז"ל . . אלא גם בשמות פרטיים כן הוא, אשר דרשו משמעות השם על מהות הנקרא בשם. וראשון במקרא מפורש (בראשית ג, כ) ויקרא גו' חוה כי היא היתה גו'. יותר מזה: מצינו דדורשין שמות אפילו במקום דלא נתכוון נותן השם לדרשה כזו. ודבר זה כתוב בתורה (בראשית כו, לו) הכי קרא שמו יעקב ויעקבני גו' וכפול בנביאים (ש"א כה, כה) כי כשמו כן הוא נבל שמו גו'. ומצוי לרוב בדרז"ל.

למעלה מזה: . . מצינו (יומא שם [פג, ב]) דר' מאיר הוה דייק בשמות אנשים שהיו בימיו. ומעשה רב הוכיח כדברי ר' מאיר...

וגדולה מזה מצינו בדרז"ל, אשר השם הוא לא רק מורה על מהות האדם אלא גם גורם, וכמרז"ל (תנחומא ס"פ האזינו) לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו. כי לפעמים השם גורם טוב או גורם רע. וביומא (לח, ב) ... במילא מוכן שיש מקום לדרוש שמות האבות גם בנוגע למהות הבנים...

...

עד כאן בנוגע למדרש שמות בכלל, אשר מיוסד דרך דרוש זה בדברי רז"ל לדייק בשמא, ולא רק בשמו עצמו, אלא גם בשמות אבותיו אם נזכר שם אביו עליו (וכמו בעקביא בן מהללאל).

מקור בכתבי האריז"ל

הרבי ממשיך ומגלה:

ובנידון דידן דצחות הרב ר' ברוך מרדכי בפרט – מקורו מפורש בדברי האריז"ל. ונקדים מ"ש במדרש אגדת בראשית (הוצאת בובער, מבוא פרק י"א) וז"ל: ולמה נקרא שמו (של בן קינן) מהללאל, שהוא חזר בתשובה תחלה להלל והתחיל לשבח לפני הקב"ה . . בשער הגלגולים (הקדמה לאן ילב): דע כי כל הנשמות... כלולים ונתלים באדם הראשון... כל אבר ואבר מרמ"ח אבריו... והנה העקב... מתחלק ליותר מן תרי"ג ניצוצות נשמות ומכללם הם נשמות... ונשמות עקביא בן מהללאל . . עקביא בן מהללאל... כסוד עקב... ולכן נקרא שמו עקביא ולפי שעקביא זה תיקון גם כן בחי' מהללאל בן קינן לכן נקרא עתה עקביא בן מהללאל...

הרבי מסיים את מאמרו במלים הבאות:

ביאור יסוד צחות "תמוה" זו יוכל להיות לנו לדוגמא ולאות, כי בודאי כל המאמרים אשר בשיחות הקודש, אף אלו הנראים לתמוהים בעינינו, יש להם פי' וביאור היטב, ועל כגון זה ארז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א) כי לא דבר רק הוא מכם, ואם הוא רק, מכם הוא, למה שאין אתם יגיעים בתורה.

ואם צחות של חסידים הראשונים כן תורתם ועבודתם על אחת כמה וכמה.

רחבים, ולכן לא פעל הדבר אצלו תנועה של כלות הנפש...

”שמעון” – שמיעה והבנה

נשוב לשיחה שבה פתחנו.

בפרק שני של מסכת אבות משנה ט נאמר: ”חמשה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי, ואלו הן, רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערך...”.

במשניות הבאות בפרק (י"ד) מביאה המשנה מאמרים של כל אחד מן התלמידים האמורים, שאחד מהם הוא הנאמר במשנה יג: רבי שמעון אומר, הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה...

בהתוועדות שהתקיימה בשבת פרשת בהעלותך י"ט סיון תשכ"ח, ביאר הרבי, כדרכו בקודש לבאר בשבתות הקיץ משנה מפרקי אבות, את המשנה האמורה, והתחלת הביאור הייתה, שכיוון שרבי שמעון (בן נתנאל) עסק בתורה באופן של ”תורתו אומנותו”, כמו רבי שמעון בר יוחאי, ומי שתורתו אומנותו אינו מפסיק מלימודו כדי לקרוא קריאת שמע ולהתפלל – לכן הוצרך להזהיר את תלמידיו שלא תהיה אצלם חלישות בקריאת שמע ובתפלה.

כאשר אמר הרבי את הביאור שרבי שמעון (בן נתנאל) עסק בתורה באופן של ”תורתו אומנותו”, כמו רבי שמעון בר יוחאי, הוא הזכיר את הכלל הידוע ש”סתם רבי שמעון הוא רשב”י” (תורת מנחם – התוועדות חלק נג עמוד 122 והערה 95).

בשיחת שבת פרשת בלק, י”ז תמוז, תשכ”ח ביאר הרבי מאמר של רבי שמעון בפרק שישי במסכת אבות ולאחר מכן אמר שהדבר קשור עם דברי רבי שמעון שנתבאר בשבת פרשת בהעלותך שגם רבי שמעון בן נתנאל, שעליו דובר במשנה בפרק ב, היתה תורתו אומנותו.

הרבי התאונן שרק אחד שאל אותו על הנאמר בהתוועדות הנ”ל מדוע הזכיר את הכלל ”סתם רבי שמעון הוא רשב”י”, כאשר המדובר הוא אודות רבי שמעון בן נתנאל?...!

הסברו של הרבי היה (נקודת הדברים; בהרחבה ראה תורת מנחם – התוועדות חלק נג עמוד 284): על פי המבואר בחסידות שבשמות התנאים רמוזים עניינים מסוימים, מובן שבשמו של רבי שמעון נרמז עניין לימוד התורה, מלשון שמיעה והבנה. ולכן,

כאשר המשנה רוצה להזכיר תנא שתורתו אומנותו היא מזכירה רק את שמו ”רבי שמעון” ללא הזכרת שם אביו כדי לרמוז בכך על ענינו. ולכן הזכיר הרבי ש”סתם רבי שמעון הוא רשב”י” כדי לבאר כיצד נרמזת בשם ”רבי שמעון” (אף שמדובר ברבי שמעון בן נתנאל) המעלה של תורתו אומנותו.

ה”עקב” של המתפלל...

מנין המקור לפירוש משמעותם של שמות? זכינו והרבי עצמו הבהיר זאת בהרחבה, ומעשה שהיה כך היה:

בשנת תש”ב ביקר כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ נ”ע בעיר שיקגו, וכדרכו בקודש אמר שם מספר שיחות קודש. באחת השיחות סיפר כי הגאון החסיד רבי ברוך מרדכי מבוברויסק זצ”ל אמר על־דרך הצחות: ”עקביא בן מהללאל אומר” (לשון המשנה במסכת אבות, פרק ג משנה א): העקב של המתפלל, המשבח את הקב”ה, אומר...

כשנתפרסמה השיחה לראשונה בחורף תש”ב נשמעה הטענה מאת המבקרים על מנת לקנטר: הלא אלו דברינו מאז ומקדם, אשר דרך החסידים ומנהגם לאמר רמוזים וצחות בלי כל יסוד ומקור, והרי בזה ראינו נוספת. כי אף אשר התיבות ”עקביא” ”מהללאל” הם לשון נופל על לשון ”עקב” ו”הלל”. אבל היש מקום בשכל לאמר, אשר הנאמר במשנה ”עקביא בן מהללאל אומר” יש לזה איזה שייכות לענין ”א פיאטע פון א דאוונער וואס לויבט דעם אויבערשטן זאגט” [= העקב של המתפלל, המשבח את הקב”ה, אומר]!?

והנה לא די לחסידים בזאת ועוד הוסיפו חידוד על חידוד, כי – עקביא ומהללאל הם אנשים נפרדים ופירוש החסידים הוא כאלו זהו אדם אחד!

...פתגם הרב ברוך מרדכי עורר תמי” עד כדי כך שאפילו מאנ”ש נמצאו שואלים בטענה: למה מפרסמים בדפוס ענינים הנותנים מקום למנגדים לקנטר: ראו, החסידים הוסיפו ”עוד” פירוש אחד שאין השכל סובלו ואין לו מקור בדברי רז”ל.

ביאור ”מאמר פליאה”

מקורו של הביאור דלעיל הוא בדברי הרבי, כדלהלן.

בקיץ של שנת תש”ד יצא לאור הגליון השני של קובץ ”ליובאוויטש” ובו נפתח מדור חדש, אותו כתב הרבי (אז – חדב”נ כ”ק אדמו”ר מוהרי”צ) בשם ”תשובות וביאורים”. בפתח המדור כתב הרבי (אגרות קודש חלק א עמוד רפז): אחת ממטרות התיסדות קובץ זה היא שישמש בימה

ידוע¹⁴ שבין כ”ו הדורות שהיו ניזונין בחסדו של הקב”ה¹⁵, חסד שלמעלה ממדינה והגבלה¹⁶, היה עילוי מיוחד עד דור המבול – כפי שעניין זה בא לידי ביטוי בכך ש”עד המבול היו ימיהם באורך”, ואילו לאחר המבול ”הלכו ימותם הלך וחסור”¹⁷. ומכיוון ש”מאן דיהיב חיי יהיב מזוני”¹⁸ – מובן, שכל ההשפעות שלהם היו בריבוי עצום, מצד חסדו של הקב”ה.

ונוסף לכל מעלות אלו, היו יכולים לזכות להשפעת ברכה מרובה עוד יותר – הפיכת גשמי המבול ל”גשמי ברכה”!

ויש להוסיף בזה: אף־על־פי שחטאו של דור המבול היה ”מפני רוב טובה ועושר”¹⁹, היינו, שריבוי ההשפעה כו’ גרמה לכך שמרדו בהקב”ה [על־דרך שמצינו בדור ההפלה, שמעלתם באופן ד”ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים”²⁰ (מעלת האחדות) הייתה סיבה לכך שמרדו בהקב”ה], אף־על־פי־כן, על־ידי התשובה היו מקבלים תוספת השפעה בריבוי גדול יותר – ”גשמי ברכה”!

ומכאן למדים עד כמה גדלה מעלתו של נח בפעולה על אנשי דורו – שמצדו היה יכול לפעול אצלם את עניין התשובה עד לרגע האחרון, ועל־ידיזו – לא רק לבטל את עונש המבול, אלא להפכו ל”גשמי ברכה”.

ומזה באים לעניין הב’ – פעולתו של נח לקיום והצלת העולם על־ידיזו שהכניס לתיבה את כל סוגי הנבראים בעולם:

למרות שהעולם היה במצב ירוד ביותר, ועד־כדי־כך, שאפילו כאשר ראו שמי המבול יורדים כבר בפועל, לא חזרו בתשובה – גם אז פעל נח את הצלת וקיום העולם, על־ידיזו שהכניס עמו לתיבה ”מכל החי מכל בשר... מהעוף למינהו ומן

14 ראה לקוטי שיחות חלק ט”ו עמ’ 54, הערה 42. ושם נסמן.

15 פסחים, קיח, א.

16 ראה תורה אור ריש פרשת בשלח. אור התורה בראשית רפח,

א. קונטרס ומעיין מים חיים פרק א. לקוטי שיחות חלק ט”ו עמ’

66 הערה 21. ושם נסמן.

17 רמב”ן על הפסוק בראשית ה, ד.

18 ע”פ לשון חז”ל – תענית ה, ב.

19 בעל הטורים פרשתנו ז, ד.

20 פרשתנו יא, א. וראה פירוש רש”י שם, ט – מבראשית רבה

פרשה לח, ו.

הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו²¹, כל סוגי הנבראים שבעולם.

T

ביאור עניין הג’ – העילוי שפעל נח במציאות הבריאה כולה:

ידוע²² שמציאות העולם (כל הברואים שבעולם) בתוך תיבת נח הייתה במעמד ומצב געלה ביותר – מעין ובדוגמת מעמד ומצב העולם לעתיד לבוא. והעניין בזה:

בתיבת נח נכנסו מכל סוגי בעלי־החיים שבכל העולם כולו, בהמות חיות ועופות, כולל בעלי־חיים טורפים ודורסים. ואף־על־פי־כן, במשך כל זמן שהותם בתוך התיבה – משך שנה שלימה – ”לא עשו רעה זה לזה כלל ולא השחיתו זה לזה”²³. ומובן, גודל החידוש והפלא שבדבר – עניין שלא ייתכן כלל וכלל מצד טבע הבריאה:

כאשר מכניסים לתוך תיבה ששטחה מצומצם – ”שלוש מאות אמה גו”²⁴ – ריבוי סוגי בעלי־חיים שבכל העולם כולו, ומחזיקים אותם יחדיו במשך זמן ארוך, וללא השגחת אנשים רבים (רק נח ובניו) – הנה על־פי טבע לא ייתכן שבמשך כל הזמן לא יהיה אפילו מקרה אחד שיזיקו זה לזה.

[המקרה היחיד של נזק שאירע בתיבה הוא – שהארי הכיש את נח²⁵. אבל שם הייתה סיבה לדבר – מפני ”שאיחר מזונות לארץ”, שזהו חסרון בעבודתו של נח, שהיה צריך לזון את כל הבריות שבעולם – בשליחותו של הקב”ה שהוא ”זן ומפרנס לכל”, ולכן נענש מיד, כדי שלא יישאר אצלו רושם מעניין זה, כמו שכתוב²⁶ ”הן צדיק בארץ ישולם”. אבל מלבד זה – לא היה, כאמור, שום מקרה שבעלי־החיים יזיקו זה לזה].

והמדובר – כאמור – אודות כל סוגי בעלי־חיים, היינו, לא רק בעלי־חיים טהורים, שגם אצלם הרי זה דבר פלא שלא יפגעו זה בזה, כי – אף־על־פי שאין בהם טבע האכזריות (שלכן הותרו באכילה

21 שם, יט”כ.

22 בהבא לקמן ראה לקוטי שיחות חלק כה, עמ’ 28.

23 המשך וככה תרל”ו, ריש פרק צה.

24 פרשתנו ו, טו.

25 פירוש רש”י פרשתנו ז, כג. מתנחומא שם, ט.

26 משלי יא, לא. הובא בפירוש רש”י ובתנחומא שם.

כ"ו²⁷), מכל מקום, גם אצלם יש מקרים של "שור נגח" וכיוצא בזה (כמבואר בפרטיות במסכת בבא קמא), ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר אודות בעלי-חיים טורפים ודורסים, שאצלם טבע האכזריות הוא בתוקף ביותר, עד כדי כך שכל חיותם (כפשוטה) היא מנטילת חיותם של בעלי-חיים אחרים... גם הם לא הזיקו כל זמן משך חיותם בתיבה.

וטעם הדבר – מפני שבתבה האיר אור אלקי נעלה ביותר, מעין ובדוגמת האור דלעתיד לבוא, שאז יהיה מעמד ומצב העולם באופן ד"וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירביץ גו"²⁸, "לא ירעו ולא ישחיתו... כי מלאה הארץ דעה את ה"²⁹.

בנוגע לגן-עדן – אין כל חידוש במעמד ומצב כזה, מכיוון שגן-עדן הוא למעלה ממצייאות העולם; החידוש הוא אפוא כאשר פועלים זאת במציאות העולם – כפי שהיה בתיבת נח, במציאות העולם דלמטה, כאשר מחוץ לתיבה היה מעמד ומצב הכי נמוך, גם בעולם כזה נפעל עניין שהוא מעיין ובדוגמת למעמד ומצד דלעתיד לבוא.

וזהו גם הביאור במאמר רז"ל שחן "עולם חדש ראה":

לכאורה אינו מובן: מהו הפירוש ד"עולם חדש" – מהו החידוש שהיה בקיום העולם לאחר המבול, הרי לא היה כאן עניין של בריאה מאין ליש, מכיוון שחן הכניס לתיבה את כל סוגי בעלי-חיים שבכל העולם כולו כדי שמהם יהיה קיום העולם לאחר המבול, ואם כן, מהו החידוש שבדבר?

והביאור בזה – שהכוונה לחידוש שנפעל בטבע הברואים שבעולם, שבמשך כל זמן חיותם בתיבה, לא הזיקו זה את זה, היפך טבעם, ועד כדי כך, שעניין זה נעשה הכנה לזמן דלעתיד לבוא ("וגר זאב עם כבש כו' לא ירעו ולא ישחיתו"), תכלית השלימות דמצייאות העולם.

ומובן, שלאחרי ש"כבר היה לעולמים מעין זה" בזמנו של נח – נקל יותר לפעול עניין זה בשלימותו לעתיד לבוא, ועל-דרך לשון הגמרא³⁰ בנוגע לתחיית המתים: "דלא הוו חיי דהוי חיי לא כל-

שכן" ("אותן שלא היו מעולם נוצרין ונולדין וחייין, אותן שהיו כבר לא כל שכן שחזורין וחייין"³¹).

ומכל זה מובן גודל מעלתו של נח בפעולה בעולם – שלא זו בלבד שפעל את קיום והצלת העולם, אלא עוד זאת, שפעל בו עליו גדול ביותר, מעיין ובדוגמת, ובעיקר – הכנה, לשלימות העולם לעתיד לבוא.

ה

על-פי האמור לעיל אודות שינוי טבעם של בעלי-חיים בהיותם בתיבה – יש להוסיף עוד עילוי והפלאה בנוגע לעניין הא', שבני דורו של נח לא היו יכולים להפריעו מעבודתו:

שינוי טבעם של בעלי-חיים שלא הזיקו זה לזה התחיל כבר, למעשה, מקודם לכן – בכואם להיכנס אל התיבה, שכבר אז התקבצו כולם יחדיו, ואף-על-פי-כן, לא הזיקו זה לזה.

ומובן עד כמה גדול הנס שכדבר – נס שלא היה כמוהו לעולמים:

כל עניין של נס הוא בדבר פרטי שבעולם, כמו: הנס דירידת המן במדבר במשך ארבעים שנה – לא היה אלא ב"מן", ובוה גופא – לא בכל שטח העולם, כי אם במקום מסויים (בחלק המדבר שבו הלכו בני-ישראל). ועל-דרך-זה בנוגע ל"עשרה נסים (ש)נעשו לאבותינו במצרים כו"³², "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש"³³ וכיוצא בזה – שכל נס הוא בעניין פרטי, ובמקום מסויים דיוקא.

אמנם, נס זה היה בנוגע לכל סוגי בעלי-חיים שבעולם, ובכל המקומות שבעולם – שהרי מכל העולם כולו, גם מקצוי תבל, הגיעו כל סוגי הבהמות והחיות לתיבת נח, כלומר, נס שחדר במציאות הבריאה כולה!

וכמה פרטים בנס זה:

עצם העובדה שבעלי-חיים הנמצאים בכל העולם כולו – באים מאלהם!³⁴ אף א' אינו דוחף אותם, ואף-על-פי-כן, מחליטים לפתע לעזוב את

31 פירוש רש"י שם.

32 אבות פרק ה, משנה ד.

33 שם, משנה ה.

34 פירוש רש"י פרשתנו ו, כ.

לאדמו"ר הזקן, אפילו כאשר הוא מצטט מאמר רז"ל – אין הוא מזכיר את שמו של בעל המאמר.

בתורת הרבי מופיעים מספר ביאורים לשאלה האמורה. להלן כמה מהם:

כשם שהרמב"ם פותח את ספרו "משנה תורה" במלים "יסוד היסודות ועמוד החכמות", ראשי התיבות שלהם הם שם הוי"ה – על-דרך-זה נפתח שולחן-ערוך אדמו"ר הזקן במלים "יהודה בן תימא", כיון שהשם יהודה "כולו על שמו של הקב"ה" (סוטה י, ב, לו, ב) – יש בו את שם הוי"ה" בשלימותו.

כך ביאר הרבי בלקוטי שיחות חלק כו עמוד 29. בשיחת כ"ד טבת תשל"ח (לקוטי שיחות חלק כא שם) ביאר הרבי את הטעם לפתיחה זו, בכך שכהקדמה ללימוד התורה צריך להיות ענין ההודאה והביטול הנרמזים בשם 'יהודה', שהוא מלשון הודאה וביטול, על שם "הפעם אודה את הוי", ואילו ההמשך, "בן תימא", מרמז שגם תוך כדי הלימוד, שאז צריך הלומד להשתמש בשכלו ובהבנתו כדי ללמוד את התורה – עליו לזכור שלימודו אינו אלא "כעונה אחר הקורא" – הקב"ה, כמאמר "אני המשנה המדברת בפין", (משמעות המלה "תימא" היא אמירה בלבד), עיין שם להרחבת הדברים.

ובשיחה נוספת (לקוטי שיחות חלק טו עמוד 256) מבאר הרבי, שהבאת השם באה להבהיר את הנאמר בהמשך, שיש להיות "עז כנמר" בפני המלעיגים, ולזכור תמיד שהעזות באה אך ורק מתוך ובשביל הביטול ("יהודה"), ולא זו בלבד, אלא שהביטול צריך להתבטאות ולהיאמר ("תימא") בהנהגה זו של "עז כנמר", עיין שם.

ביאור משנת תרצ"ב

לאמיתו של דבר, כבר שנים רבות לפני קבלת הנשיאות ביאר הרבי את השם "יהודה בן תימא". היה זה בהתוועדות המיוחדת שקיים הרבי בשמחת בית השואבה תרצ"ב בחצר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

רישומה של ההתוועדות, שארכה מספר רב של שעות גדושי מראי מקומות מכל מקצועות התורה, נותר שנים רבות בזיכרון משתתפיה. חלק מההתוועדות הוקדש לביאור דברי התנא "יהודה בן תימא" במשנת "הוי עז כנמר...". זכינו שתוכן הדברים השתמר ברשימותיו של הרבי (רשימות חוברת קסג), משם נצטט רק את התחלת הביאור

העוסק בשמו של "יהודה בן תימא" (פוענחו ראשי תיבות ונוספו ביאורים בין חצאי אריח):

יודא. הודאה וקבלת-עול-מלכות-ישמים. . . שזהו יסוד וראשית העבודה, עבודת עבד, עבד פשוט. וגם תכלית וסוף העבודה, עבד נאמן, משה עבדי. למטה ולמעלה מטעם-יודעת...

בן תימא. מעלת קבלת-עול אם הוא דוקא לגבי הקדושה, ולא חסד-ושלום כאסקופא הנדרסת בפני הקליפה וסטרא-אחרא. ו[כללות ענין הקדושה נרמז בענין הדיבור, "תימא" שפירושו דיבור, כמאמר חז"ל:]אומה זו אין כחה אלא בפה, וזהו בן תימא...

ויותר בפרטיות, שקבלת-עול-מלכות-ישמים צריך להיות לענין אהבה-יראה ותורה-ומצוות, שראשי תיבות שלהם: תימא [= תורה, יראה, מצוות, אהבה]...

ביאור סיפור תמוה

מפורסם ביאורו הנפלא של הרבי בסיפור הגמרא (מגילה ז, ב) שרבה ורב זירא ערכו סעודת פורים ביחד והשתכרו, וקם רבה ושחט את רב זירא. למחר ביקש רבה רחמים על רב זירא והחיהו וכו'. השאלה המרכזית היא, כמובן: כיצד ניתן לומר שרבה נכשל בעניין של שפיכות דמים רחמנא? ליצלן?

הביאור בהרחבה הוגה על-ידי הרבי ונדפס בלקוטי שיחות חלק לא עמודים 177-183. לענייננו בנושא ביאור השמות יצוטט חלק מתוך נקודת הביאור במהדורה נוספת של השיחה כפי שנדפסה בחלק כז עמוד 271:

השם "רבה" – מורה על ענין של "גדלות", ואילו השם "ר' זירא" – מורה על ענין של קטנות, מלשון זעירא.

...רצה רבה (שענינו גדלות) להתאחד עם ר' זירא (שענינו קטנות), כדי לפעול בו עליו גדול יותר כו'. . . שבסעודה זו גילה רבה לר' זירא סודות ורזי תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העילוי ד"עד דלא ידע", וכל זה – אצל שניהם (רבה ור' זירא) ששתו יין עד ש"נשתכרו" (שניהם).

אמנם, בנוגע לתוצאת הדברים – ה' חילוק ביניהם: ר' זירא, שענינו קטנות (כנ"ל) – לא היו לו ה"כלים" כדי להכיל גילוי זה, ולכן, הגילוי פעל עליו ענין של כלות הנפש ממש, עד שנפרדה נשמתו מגופו כפשוטו. מה שאין כן רבה עצמו – היו לו "כלים"

ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי מנשה לאופר

סודות נפלאים בשמות התנאים והאמוראים

לכל דבר יש משמעות וקשר – וגם לשמו של תנא יש שייכות מהותית לדבריו • שמו של יהודה בן-תימא בהתחלת השולחן-ערוך • רבי שמעון – מלשון שמיעה, ורבי זירא – מלשון זעירות • ביאור מרתק אודות משמעות השמות, שחיבר הרבי ל"מאמר פליאה" שאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בשיקגו

בשיחת שבת פרשת בלק, י"ז תמוז תשכ"ח אמר הרבי (תורת מנחם – התועדויות חלק נג עמוד 284):

ידוע בענין שמות התנאים שיש בהם סודות נפלאים.

ולדוגמא: מבואר בלקוטי תורה (שיר השירים מח, ג) בנוגע לשמאי והלל ש"שמאי" הוא מלשון "השם אורחותיו", דהיינו ששוקל דרכיו אך ומה הוא, ו"הלל" הוא מלשון "בהלו נרו עלי ראשי" וגם "הלל" מלשון שבח והילול.

וכן מבואר (סה"מ תרל"ז חלק ב' עמוד תקצה) בנוגע לפלוגתא של רבי יוסי ורבי יהודה בענין תקיעת שופר שענינו של רבי יהודה הוא ענין ההודאה, מלשון "הפעם אודה את ה'", שהוא ענין קבלת יעול, וכיצא יבזה בנוגע לשאר שמות התנאים...

עוד נשוב בהמשך להקשר בו נאמרו הדברים, אך תחלה נתרכז בחידוש שבתוכן הדברים האמורים. התורה-שבעל-פה כולה, החל מן המשנה, התלמוד והמדרשים ועד לפירושי הראשונים (כפירוש רש"י על התורה) וספרי הפוסקים (לדוגמה יצוין שולחן ערוך אדמו"ר הזקן), מלאה בשמות של תנאים ואמוראים לרוב, המצויינים על דבריהם: "רבי... אומר" "אמר רב" "אמר רב" וכו'.

הלומדים הרגילים אינם מייחסים חשיבות לשמות עצמם ולמשמעותם, אלא רק זוכרים אותם לצורך הזכרת בעל המאמר או לכל היותר לצורך התאמת דברי האומר עם דבריו במקומות נוספים.

אולם, כמוזכר בדברי הרבי ובדוגמאות שהובאו לעיל, בתורת החסידות (ולפני כן – בתורת הקבלה) ניתנת לעתים הדגשה גם על ביאור משמעות

השמות עצמם והתאמתם לתוכן דברי התנאים והאמוראים. דבר זה משקף את העיקרון שאין דבר מקרי בתורה, וגם פרטים שנראים לכאורה טכניים וחסרי משמעות מתגלים כמדויקים ומותאמים.

ולמרות שכאמור, ישנם מקורות קדומים לעניין זה, עם זאת בתורתו של הרבי, שהרבה כל-כך להדגיש את האמונה והדיוק המקסימלי בכל פרט ופרט שבתורה, יש לביאור השמות מקום מובלט ומודגש. להלן יובאו מספר דוגמאות לכך (כבר הבאנו ברשימה קודמת את כללי פירוש רש"י לתורה בענין השמות, ולהלן יובאו דוגמאות נוספות).

ביאור "יהודה בן תימא"

שולחן ערוך אדמו"ר הזקן נפתח במלים הבאות (מהדורא בתרא, סימן א' סעיף א'): "יהודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר, רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים..."

בהשקפה ראשונה הכול פשוט וברור, שכן דברי אדמו"ר הזקן האמורים הם ציטוט מילה במילה מלשונו של ה'טור' כאן, שהביא את דברי המשנה במסכת אבות (פרק ה משנה כ). אולם הרבי מוצא גם פה מקום לעיון (ליקוטי שיחות חלק כא עמוד 282 בתרגום חופשי, ובכמה מקומות):

ידועה השאלה: לשם מה מביא אדמו"ר הזקן את שמו של בעל המאמר "יהודה בן תימא"?

על הטור אין זו קושיא, שכן דרכו להביא מאמרי רז"ל (ואפילו פוסקים) בשם אומרים, מה שאין כן בנוגע

מקומם, ולבוא כולם למקום אחד – המקום שבו עמדה תיבת נח!

לא כל בעלי-החיים מגיעים למקום זה, כי אם שניים שניים (זכר ונקבה) מכל סוג בלבד!

יש מינים שמהם באים "שבעה שבעה" – בעלי-חיים טהורים!

באו רק המובחרים שבהם – "אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם"³⁵!

כל בעלי-החיים שבעולם, שביניהם כאלו הטורפים ודורסים – נכנסים כולם לתיבה בסדר מופתי, מבלי שיזיקו זה לזה – היפך טבעם (כנ"ל בארוכה)!

וכל זה – "בעצם היום הזה", לעיני כל דורו של נח!!

היש לך נס גדול מזה!?!...

ולחוסף, שנשם זה היה בסוף ק"כ שנה (שרק אז באו כל בעלי-החיים למקום התיבה), כלומר, כאשר העולם היה בתכלית הירידה, שגם לאחרי ק"כ שנות פעולתו של נח, עדיין לא עשו תשובה!

ובזה מודגש עד כמה הייתה מושללת האפשרות שבני דורו של נח יפריעו לו בעבודתו – שכן, כניסתו לתיבה (שזוהי עבודתו בקיום והצלת העולם) נעשתה בניגוד מוחלט לרצונם של בני דורו, ומתוך נסים הכי גדולים. ולא עוד אלא שפעל את קיום והצלת העולם, ועד שהביאו לידי עילוי גדול יותר (כנ"ל בארוכה). וכל זה – למרות היותו יחידי נגד כל העולם כולו (שהרי פעולתם של בני נח לא הייתה אלא בכך שהלכו אחרי נח).

ביאור ההוראה מהסיפור דנח – בעבודתם של ישראל:

בתורה אור ריש פרשתנו מבואר העניין ד"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה גו"³⁶ – ש"מים רבים" קאי על "טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עולם הזה", שהם בדוגמת מי המבול, "מים הזידונים"³⁷.

ועל זה באה ההוראה מהסיפור דנח, בכל ג' פרטים הנ"ל – א) שהעולם אינו יכול להפריע לעבודתו של יהודי, ב) אדרבה – יהודי פועל במציאות העולם, ג) ולא עוד אלא שפועל עליו גדול יותר מכמו שהיה קודם לכן:

כאשר יהודי יוצא לעולם שנמצא במצב נמוך כו', עולם שיש בו "מים רבים" (מי המבול) שעניינם "לכבות את האהבה" – עליו לדעת שאין לו מה להתפעל מזה, כי בוודאי "לא יוכלו לכבות את האהבה", "בחנית האהבה המסותרת שיש בכל נפש מישראל בטבע", היינו, ש"גם אחר התלבשותה בגוף הגשמי לעסוק בעניינים גשמיים שהן הנקראים מים רבים, עס-כל-זה לא יוכלו לכבותה מלהיות תמיד בבחינת אהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה".

זאת ועוד:

לא זו בלבד שיהודי אינו מתפעל מהעניין ד"מים רבים", אלא אדרבה – "על-ידי התלבשותה (של הנשמה) במים רבים הנ"ל יכולה להגיע למדרגה היותר גבוה מקודם שירדה לעולם הזה", באופן דאיתהפכא חשוכא לנהורא כו', יתרון האור מן החושך, ועד שמהפכים את מי המבול ("מים הזידונים") להיות "מי נח"³⁸ – מים שנקראים על-שם נח, שעניינו "נייחא דרוחא", עניין המנוחה, ובלשון הכתוב³⁹: "זה ינחמנו" [על-דרך ובדוגמת הפיכת מי המבול ל"גשמי ברכה" על-ידי עבודת התשובה], ובוזה גופא – "נח נח" ב' פעמים, "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים"⁴⁰, היינו שפועלים זאת גם בעליונים וגם בתחתונים.

והעניין בזה – דלכאורה, מכיוון שנח נמצא בתחתונים, מה שייך כאן העניין ד"נייחא לעליונים"? והביאור – שישנם עליונים ותחתונים באדם עצמו: בריאת האדם הייתה "מן העליונים ומן התחתונים, גוף מן התחתונים, ונשמה מן העליונים"⁴¹, שהרי הנשמה "חלק אלקה ממעל ממש"⁴² – עליונים, ואילו הגוף הוא "עפר מן

38 ישעיה נד, ט.

39 בראשית ה, כט.

40 בראשית רבה פרשה ל, ה. ילקוטי-שמעוני פרשתנו רמז, מח.

41 פירוש רש"י בראשית ב, ז – מבראשית רבה פרשה יב, ח.

42 תניא ריש פרק ב' (ע"פ איוב לא, ב).

35 שם.

36 שיר השירים ח, ז.

37 לשון הכתוב – תהילים קכד, ה.

העבודה נסתיימה ונשלמה

שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

ובסגנון אחר: כללות בניישראל שהם "קומה אחת שלימה" נמצאים במעמד ומצב דאדם שלם בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, הן ברוחניות (רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא-תעשה) והן בגשמיות, וחסרון הפרט הוא כמו מיחוש או חולי קל וחיצוני באיבר פרטי שתיקונו עלידי רפואה קלה ומהירה, כמו שכתוב "ורפא ירפא", "שניתנה רשות (וכוח) לרופא לרפאות", כולל ובמיוחד הרפואה שעלידי התשובה ("גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"), ועד לשלימות הרפואה שהיא (לא רק מכאן ולהבא, אלא) עוקרת את החולי מלמפרע.

ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על-אחת-כמה-זכמה לאחר שעברו כמה עשיריות שנים, יותר מארבעים שנה ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"...

ובפרט אחרי שכבר נשלם החודש הראשון של השנה, "תשרי", אותיות "רשית", שכולל כל השנה כולה, ועומדים ביום השבת הראשון לשלימות העבודה בעולם, שבו מודגש כללות עניין השבת שקשור עם הגאולה... - הרי בוודאי ובוודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!

(משיחת שבת פרשת נח, ד' במרחשוון ה'תשנ"ב; התוועדות ה'תשנ"ב, כרך א, עמ' 224-222)

אין הדבר תלוי אלא במשיח עצמו

בנוגע לחשבון-צדק בשבת פרשת נח בשנה זו: ובהקדמה - שכיוון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון-צדק (חשבון-צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ובפרטיות יותר:

גם כשידע איניש בנפשיה מעמדו ומצבו, שיש אצלו עניינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה חסוֹשֵׁלוֹם לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח-צדקנו, כי העבודה דכללות בניישראל במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא לשלימות הגאולה (שתלויה "במעשינו ועבודתינו (ד) כל זמן משך הגלות") נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהיה, הרי זה עניין פרטי, שבוודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל אין זה גורע חסוֹשֵׁלוֹם בגמר ושלימות "מעשינו ועבודתינו" בכלל ישראל שעומדים מוכנים לגאולה, וכיוון שכן, גם התיקון והשלימות של הפרט היא בנקל יותר, ומתוך

האדמה⁴³ - תחתונים.

זוהי איפוא ההוראה שלמדים מפרשת נח - על-פי ההסבר והביאור בספר ששמו "תורה אור" (שם שנקבע, כפי הנראה, על-ידי אדמו"ר הצמח-צדק שסידר את הדרושים של אדמו"ר הזקן להדפיסם בספר זה) - שאין ליהודי מה להתפעל מ"מי המבול", "מים הזידונים", ואדרבה - בכחו וביכלתו להפכם להיות "מי נח", "נייחא דרוחא", ועד לעניין ד"עולם חדש ראה", כנ"ל בארוכה.

ואם הדברים האמורים בנוגע לדור המבול, דור ירוד ביותר - הרי על-אחת-כמה-זכמה שכן הוא גם בימינו אלו - ובמכל שכן וקל וחומר: א) בימינו לא שייכת ירידה גדולה כזו כפי שהייתה בדור המבול... ב) נח היה לפני מתן-תורה, ואף-על-פי-כן הצליח למלא את עבודתו מבלי להתחשב עם כל הנעשה מסביבו, ועל-אחת-כמה-זכמה לאחר שישנה הנתינת-כח דמתן-תורה.

(משיחת ש"פ נח תשמ"ה - תורת מנחם תשמ"ה, כרך א, עמ' 507)

זוהו "נייחא לעליונים ונייחא לתחתונים" - שלא זו בלבד שמי המבול אינם מפריעים ומבלבלים לעבודת הנשמה (עליונים), אלא כן הוא גם בנוגע לעבודה עם הגוף (תחתונים), ויתירה מזו - גם בנוגע לפעולה בחלקו בעולם ובעולם כולו, במציאותם של התחתונים ממש, תחתון שאין למטה ממנו - כפשטות הכתוב "זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו" (וכאמור לעיל שזוהו העניין ד"נייחא"), דקאי על המנוחה שפעל נח בעולם כולו על-ידיזה שהכין להם כלי מחרישה⁴⁴. ועד כדי כך, שעל-ידי עבודתו ופעולתו של יהודי בעולם, נעשה העניין ד"עולם חדש ראה" - תכלית השלימות דמציאות העולם כפי שתהיה לעתיד לבוא, שעניין זה נפעל על-ידי מעשינו ועבודתינו בעולם⁴⁵.

43 בראשית שם.

44 פירוש רש"י על הפסוק - מתנחומא בראשית יא.

45 תניא ריש פרק לו.

סיכום

נעלית, שהתבטאה בשינוי טבע הבריאה של בעלי-החיים - שלא הזיקו זה לזה כלל. זה מעין המציאות שתהיה לעתיד לבוא: "וגר זאב עם כבש". שינוי הטבע הזה החל עוד קודם שנכנסו לתיבה, בנס המופלא שבקיבוץ כל בעלי החיים מכל העולם, בסדר מופתי, אל התיבה.

בכל אחד משלושת העניינים האלו יש הוראה בעבודתו הרוחנית של היהודי, בהתמודדותו עם ה"מים רבים", שהם טרדות הפרנסה: א) העולם אינו יכול להפריע לעבודתו של היהודי; ב) היהודי מצליח לפעול בהיותו בעולם, ולהביאו ליג' עילוי שלא בערך לקודם לכן.

על-ידי שהנשמה ירדה לעולם, ושרויה ב"מים רבים", לא זו בלבד שלא נגרם לה נזק - אלא בכוחה להפוך את מי המבול ליגשמי ברכה, ועל-ידי זה ליצור 'עולם חדש' - את מציאות העולם כפי שתהיה לעתיד לבוא.

בעבודתו של נח יש ג' עניינים: א) העולם לא הפריע לעבודתו. ב) נח הצליח לפעול את הצלת העולם, ויתירה מזו: ג) נח גרם לעולם גילוי גדול יותר מזה שהיה בו.

העניין הראשון: בני דורו של נח, שהתנכלו לבניית התיבה, מתוך מחשבה שבכך ימנעו מהקב"ה לבצע את המבול, לא הצליחו לעצור בעדו מבניית התיבה במשך 120 שנה, ואף כשהחל הגשם לרדת עמדו חסרי-אונים והביטו בשיירת בעלי-החיים נכנסת אל התיבה.

העניין השני: נח פעל להצלת העולם לפני המבול, ובזמן התרחשותו. בניית המבול התפרשה על פני 120 שנה כדי לעורר את אנשי דור המבול לתשובה. וגם כאשר החלו לרדת גשמי המבול, אילו היו אנשי המבול מתעוררים בתשובה, הגשמים היו הופכים ליגשמי ברכה.

העניין השלישי: החיים בתוך תיבת נח היו במדרגה